

VOORWOORD

Het lijkt al weer lang geleden: het jaar 2002, het meest bizarre jaar uit de moderne politieke geschiedenis van Nederland. Twee verkiezingen (die voor de gemeenteraden en voor de Tweede Kamer), twee gevallen kabinetten (het tweede kabinet-Kok in april en het eerste kabinet-Balkenende in oktober), de komeet-achtige opkomst en ondergang van een politieke nieuwkomer (de Lijst Pim Fortuyn) en natuurlijk boven alles de schokkende moord op Pim Fortuyn – de Nederlandse politiek is sinds mensenheugenis niet zó in beroering geweest. De gevolgen voor de politieke partijen zijn nog niet uitgewerkt: zo'n twee jaar na de kamerverkiezingen van mei 2002 verkeren de meeste van hen nog altijd in een organisatorisch en programmatisch aanpassingsproces.

Hoewel 2002 al weer enige tijd achter ons ligt, heeft het DNPP nog tot de dag van vandaag met de naweeën ervan te maken. Dat dit *Jaarboek 2002* pas in het voorjaar van 2004 uitkomt, is enerzijds het gevolg van de achterstanden in de werkzaamheden die waren ontstaan als gevolg van het voor het Documentatiecentrum bijzonder drukke jaar 2002. Anderzijds heeft deze vertraging te maken met de lange tijd die nodig was om de traditionele 'Kroniek' – het jaarlijkse overzicht van de gebeurtenissen binnen de politieke partijen – te schrijven. Telde deze Kroniek sinds het midden van de jaren negentig gemiddeld tachtig bladzijden; voor de versie 2002 bleek ongeveer het dubbele aantal pagina's benodigd.

Intussen zijn er al vele publicaties verschenen over de dramatische gebeurtenissen in 2002 en de weerslag ervan op de Nederlandse politiek. Dit betekent echter geenszins dat het nu verschijnende *Jaarboek 2002* mosterd na de maaltijd is. De al genoemde Kroniek van de partijpolitieke gebeurtenissen brengt voor het jaar 2002 uitgebreid de ontwikkelingen binnen de politieke partijen voor en na de Tweede-Kamerverkiezingen in kaart. Daarnaast zijn er beschouwingen opgenomen die ingaan op de (digitale) campagne, de programma's, het stemgedrag en het geografische patroon in de uitslagen van de Tweede-Kamerverkiezingen van 2002 (en 2003), alsmede op het fenomeen Fortuyn.

Het jaar 2002 heeft de gevestigde Nederlandse partijen op hun grondvesten doen schudden. De meeste van hen pasten als gevolg van de verkiezingen van mei hun programma en organisatiestructuur aan. Daarmee bewezen de partijen dat zij het vermogen hebben zich aan te passen aan sterk gewijzigde omstandigheden. Het is aan het DNPP om de (digitale en gedrukte) uitingen daarvan te documenteren.

Groningen
15 mei 2004

G. Voerman
Hoofd DNPP